

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 29.10.1996, sp. zn. Stn 1/96, ECLI:CZ:NS:1996:STN.1.1996.1

Číslo: 36/1996

Právní věta: Jednou z podmínek, za kterých může samosoudce rozhodnout trestním příkazem, je to, že náhradní trest odnětí svobody za peněžitý trest nepřesáhne spolu s uloženým trestem odnětí svobody jeden rok. Jestliže samosoudce při rozhodování o trestném činu, o kterém jinak lze rozhodnout trestním příkazem, dojde k závěru, že je důvodné uložit vedle trestu odnětí svobody i peněžitý trest, a jestliže náhradní trest odnětí svobody stanovený podle § 54 odst. 3 tr. zák. by spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesáhl dobu jednoho roku, avšak nepřesáhl horní hranici trestní sazby stanovené trestním zákonem, je v takové věci vyloučeno vydání trestního příkazu a samosoudce musí rozhodnout rozsudkem v hlavním líčení. Samosoudce nemůže v tomto případě trestním příkazem upustit od stanovení náhradního trestu s odkazem na ustanovení § 314e odst. 3 tr. ř. Upustit od stanovení náhradního trestu může samosoudce, vydá-li trestní příkaz, pouze tehdy, rozhoduje-li o trestném činu, na který je trestním zákonem stanovena trestní sazba odnětí svobody s horní hranicí nejvýše jeden rok, pokud vedle trestu odnětí svobody ve výměře na horní hranici sazby uloží i peněžitý trest. Od stanovení náhradního trestu však samosoudce v tomto případě upustí s ohledem na ustanovení § 54 odst. 3 tr. zák., a nikoli s ohledem na ustanovení § 314e odst. 3 tr. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.10.1996

Spisová značka: Stn 1/96

Číslo rozhodnutí: 36

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Trestní příkaz

Předpisy: 140/1961 Sb. § 54 odst. 3 141/1961 Sb. § 314e

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 36/1996 sb. rozh.

Jednou z podmínek, za kterých může samosoudce rozhodnout trestním příkazem, je to, že náhradní trest odnětí svobody za peněžitý trest nepřesáhne spolu s uloženým trestem odnětí svobody jeden rok.

Jestliže samosoudce při rozhodování o trestném činu, o kterém jinak lze rozhodnout trestním příkazem, dojde k závěru, že je důvodné uložit vedle trestu odnětí svobody i peněžitý trest, a jestliže

náhradní trest odnětí svobody stanovený podle § 54 odst. 3 tr. zák. by spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesáhl dobu jednoho roku, avšak nepřesáhl horní hranici trestní sazby stanovené trestním zákonem, je v takové věci vyloučeno vydání trestního příkazu a samosoudce musí rozhodnout rozsudkem v hlavním líčení. Samosoudce nemůže v tomto případě trestním příkazem upustit od stanovení náhradního trestu s odkazem na ustanovení § 314e odst. 3 tr. ř.

Upustit od stanovení náhradního trestu může samosoudce, vydá-li trestní příkaz, pouze tehdy, rozhoduje-li o trestném činu, na který je trestním zákonem stanovena trestní sazba odnětí svobody s horní hranicí nejvýše jeden rok, pokud vedle trestu odnětí svobody ve výměře na horní hranici sazby uloží i peněžitý trest. Od stanovení náhradního trestu však samosoudce v tomto případě upustí s ohledem na ustanovení § 54 odst. 3 tr. zák., a nikoli s ohledem na ustanovení § 314e odst. 3 tr. ř.

(Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu, [Stn 1/96](#))

Z odůvodnění:

Předseda Nejvyššího soudu byl upozorněn nejvyšší státní zástupkyní na to, že v praxi soudů není jednotně posuzována otázka, zda v případech, kdy je trestním příkazem ukládán peněžitý trest vedle trestu odnětí svobody, je nutno respektovat ustanovení § 54 odst. 3 tr. zák., podle něhož náhradní trest odnětí svobody nesmí spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesahovat horní hranici trestní sazby, když podle § 314e odst. 3 tr. ř. náhradní trest odnětí svobody nesmí s uloženým trestem odnětí svobody přesahovat jeden rok. Nejvyšší státní zástupkyně poukázala na to, že např. Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 13. 6. 1995 sp. zn. 3 Tz 25/95 vyslovil právní názor, že trestním příkazem lze vedle trestu odnětí svobody na jeden rok, tedy v nejvyšší výměře přípustné podle § 314e odst. 2 písm. a) tr. ř., uložit i peněžitý trest, avšak náhradní trest odnětí svobody se podle § 314e odst. 3 tr. ř. nestanoví, protože jeho výměra by s uloženým trestem odnětí svobody již přesáhla jeden rok. Podle nejvyšší státní zástupkyně je tento názor v rozporu s dosavadní soudní praxí, podle které je upuštění od stanovení náhradního trestu odnětí svobody podmíněno pouze tím, že by náhradní trest spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesáhl horní hranici sazby stanovené trestním zákonem, nikoli však horní hranici stanovenou trestním řádem v souvislosti s rozhodováním formou trestního příkazu. Nejvyšší státní zástupkyně odkázala na to, že takto byla soudní praxe usměrněna již rozhodnutím publikovaným pod č. 28/1972 sb. rozh. tr.

Místopředseda Nejvyššího soudu v zastoupení předsedy Nejvyššího soudu navrhl, aby trestní kolegium Nejvyššího soudu zaujalo v uvedené právní otázce stanovisko ke správnému a jednotnému výkladu zákona.

Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu požádal o vyjádření k posuzované otázce Ministerstvo spravedlnosti ČR, Nejvyšší státní zastupitelství, Vrchní soudy v Praze a v Olomouci, katedry trestního práva právnických fakult Univerzity Karlovy a Masarykovy univerzity.

Všechny dotázané orgány a školy vyslovily ve svých vyjádřeních právní názory shodné s názory popsány v právních větách tohoto stanoviska.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu přihlédlo k uvedeným vyjádřením a při zaujetí stanoviska vycházelo z těchto úvah:

Při posuzování vzájemného vztahu ustanovení § 54 odst. 3 tr. zák. a ustanovení § 314e odst. 3 tr. ř. je nutno vycházet z toho, že povaha i účel každého z těchto ustanovení jsou jiné. Tím jsou dány i odlišné důsledky, které má aplikace každého z citovaných ustanovení.

Podle § 54 odst. 3 tr. zák., ukládá-li soud peněžitý trest, stanoví pro případ, že by ve stanovené lhůtě

nebyl vykonán, náhradní trest odnětí svobody až na dvě léta. Náhradní trest nesmí však spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesahovat horní hranici trestní sazby. Trestní sazbou se rozumí rozpětí trestu odnětí svobody, jehož uložení je přípustné podle trestního zákona. Účelem citovaného ustanovení je zabránit tomu, aby nejvyšší výměra trestu odnětí svobody, přípustná podle trestního zákona jako hmotněprávního předpisu, byla překročena v důsledku náhradního trestu odnětí svobody stanoveného za peněžitý trest. Zásada vyplývající z druhé věty uvedeného ustanovení se v praxi uplatní tak, že pokud soud uloží peněžitý trest vedle trestu odnětí svobody uloženého na horní hranici sazby, upustí od stanovení náhradního trestu a tento trest nestanoví. Tato zásada platí ve všech případech bez ohledu na to, zda soud rozhoduje rozsudkem nebo trestním příkazem. Vyplývá to z hmotněprávní povahy ustanovení § 54 odst. 3 tr. zák., které je systematicky včleněno do té části trestního zákona, v níž jsou upraveny obecné zásady pro ukládání jednotlivých druhů trestů. Tyto zásady nejsou dotčeny tím, jakou procesní formu má rozhodnutí, jímž je v konkrétní věci trest ukládán.

Podle § 314e odst. 3 tr. ř. náhradní trest odnětí svobody za peněžitý trest nesmí ani s trestem odnětí svobody uloženým trestním příkazem přesahovat jeden rok. Doba jednoho roku zde nemá charakter trestní sazby jako hmotněprávního institutu. Jedná se jen o jednu z procesních podmínek, za kterých lze vydat trestní příkaz. Nejde proto o žádnou modifikaci ustanovení § 54 odst. 3 tr. zák. Účelem ustanovení § 314e odst. 3 tr. ř. je zabránit tomu, aby bylo rozhodováno trestním příkazem v případech, kdy náhradní trest by spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesáhl jeden rok. Citovaným ustanovením je ve vztahu k případům, kdy je trestním příkazem ukládán peněžitý trest vedle trestu odnětí svobody, zaručeno uplatnění zásady upravené v § 314e odst. 2 písm. a) tr. ř., podle něhož trestním příkazem lze uložit trest odnětí svobody do jednoho roku, a to i když trestní zákon jinak stanoví vyšší horní hranici trestní sazby odnětí svobody. Tato zásada znamená, že pokud samosoudce rozhoduje o trestném činu, za který trestní zákon připouští uložení trestu odnětí svobody nad jeden rok, a pokud dojde k závěru, že je důvodné uložení trestu odnětí svobody na jeden rok a vedle toho i uložení peněžitého trestu, nemůže vydat trestní příkaz, neboť náhradní trest odnětí svobody za peněžitý trest spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesáhl dobu jednoho roku uvedenou v § 314e odst. 3 tr. ř. Toto ustanovení je systematicky zařazeno do té části trestního řádu, v níž jsou upraveny podmínky, za kterých je možno rozhodnout trestním příkazem. Vydání trestního příkazu má charakter jednoho ze zvláštních způsobů řízení podle hlavy XIX. trestního řádu. Z procesněprávní povahy celého ustanovení § 314e tr. ř., v němž jsou vymezeny předpoklady, za kterých lze vydat trestní příkaz, vyplývá, že pokud nejsou splněny podmínky pro vydání trestního příkazu, má to pouze ten procesní důsledek, že trestní příkaz nemůže být vydán a že je nutno postupovat podle obecných předpisů. To je zřejmé z ustanovení § 290 tr. ř. a ve vztahu k ustanovením o trestním příkazu to znamená, že nelze-li ho vydat, musí být rozhodnuto rozsudkem v hlavním líčení podle hlavy XIII. trestního řádu.

Ustanovení § 314e odst. 3 tr. ř. nemá žádné hmotněprávní důsledky pro aplikaci ustanovení § 54 odst. 3 tr. zák., zejména ne v tom směru, že by postupem podle § 314e odst. 3 tr. ř. bylo ustanovení § 54 odst. 3 tr. zák. nějak omezeno či jinak dotčeno. Naopak v důsledku aplikace ustanovení § 54 odst. 3 tr. zák. může být dotčena přípustnost vydání trestního příkazu, a to tehdy, jestliže použití tohoto ustanovení vede k závěru, že je namístě stanovit náhradní trest ve výměře, která spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesahuje jeden rok. Prvotní je hmotněprávní úvaha o tom, jaký náhradní trest je důvodné stanovit podle § 54 odst. 3 tr. zák., a teprve výsledek této úvahy je nutno porovnat s procesněprávními předpoklady umožňujícími podle § 314e tr. ř. vydat trestní příkaz. Opačný postup, při kterém jsou z určitého procesního postupu, tj. z vydání trestního příkazu, dovozovány hmotněprávní důsledky, tj. nemožnost stanovit náhradní trest, je chybný.

To znamená, že pokud samosoudce při rozhodování o trestném činu, o kterém jinak lze rozhodnout trestním příkazem, dojde k závěru, že je důvodné uložit vedle trestu odnětí svobody i peněžitý trest,

a pokud náhradní trest odnětí svobody stanovený podle § 54 odst. 3 tr. zák. by spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesáhl dobu jednoho roku, avšak nepřesáhl horní hranici trestní sazby stanovené trestním zákonem, je v takové věci vyloučeno vydání trestního příkazu a samosoudce musí rozhodnout rozsudkem v hlavním líčení. Samosoudce nemůže v tomto případě trestním příkazem upustit od stanovení náhradního trestu s odkazem na ustanovení § 314e odst. 3 tr. ř.

Od toho se liší případ, kdy samosoudce uloží trestním příkazem trest odnětí svobody na jeden rok, přičemž horní hranice trestní sazby odnětí svobody stanovené trestním zákonem je jeden rok. Pokud samosoudce vedle takto uloženého trestu odnětí svobody uloží trestním příkazem i peněžitý trest, nestanoví náhradní trest odnětí svobody. Důvod, pro který samosoudce v tomto případě upustí od stanovení náhradního trestu, však nespočívá v aplikaci ustanovení § 314e odst. 3 tr. ř., nýbrž v aplikaci ustanovení § 54 odst. 3 tr. zák. Stanovením náhradního trestu by totiž byla porušena zásada, že náhradní trest nesmí spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesahovat horní hranici trestní sazby. Ustanovení § 314e odst. 3 tr. ř. se tu neuplatní z toho důvodu, že doba jednoho roku v něm uvedená nemá charakter trestní sazby, nýbrž jen procesní podmínky pro vydání trestního příkazu.

Podle stejných zásad je nutno postupovat i v případě, kdy samosoudce rozhoduje trestním příkazem o trestném činu, na který trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nižší než jeden rok, např. s horní hranicí šest měsíců. Bez ohledu na ustanovení § 314e odst. 3 tr. ř. nemůže samosoudce trestním příkazem, jímž vedle trestu odnětí svobody ve výměře na horní hranici sazby, např. ve výměře na šest měsíců, uloží i peněžitý trest, stanovit náhradní trest odnětí svobody, a to z důvodu uvedeného v druhé větě ustanovení § 54 odst. 3 tr. zák.